

Memo

Aan:	Gemeenteraad
Cc:	
Van:	College
Datum	30 september 2025
Kenmerk:	1250723
Onderwerp:	Basisvaardigheden

Inleiding

Ongeveer 3 miljoen Nederlanders hebben moeite met lezen, rekenen, schrijven en/of het gebruiken van een computer of smartphone. Deze basisvaardigheden zijn nodig om je in het dagelijkse leven zelfstandig te kunnen redden. De overheid zet zich al jarenlang in om hier wat aan te doen. Zonder voldoende basisvaardigheden is het lastig om informatie op te zoeken, brieven of een bijsluiter te begrijpen, of om een (online) formulier in te vullen. Ook om een kind te helpen met huiswerk, of om een leuke baan te vinden en behouden, heb je goede basisvaardigheden nodig. De overheid vindt dat iedereen de kans moet krijgen om mee te doen, om te werken, een opleiding te volgen en gezond te zijn. Mensen met sterkere basisvaardigheden doen vaker mee op de arbeidsmarkt en in de samenleving (op website rijksoverheid).

Via deze memo wordt de gemeenteraad geïnformeerd over hoe we ons in de Achterhoek en lokaal inzetten op het versterken van basisvaardigheden.

Achtergrond

Begrippen

Waar eerder vooral werd gesproken over laaggeletterdheid, spreken we nu voortaan over basisvaardigheden. Het gaat dus niet alleen over leesvaardigheid, maar ook over spreek- en rekenvaardigheden, en digitale vaardigheden. We richten ons op volwassenen. Vaak spreken we dan ook wel over “volwasseneneducatie”.

We maken onderscheid in NT1 en NT2. NT1-ers zijn mensen die Nederlands als moedertaal (eerste taal) hebben en mensen van buitenlandse komaf die in Nederland de basisschool hebben doorlopen en sinds die tijd in Nederland wonen. NT2-ers zijn mensen met Nederlands als tweede taal.

Formeel en non-formeel aanbod geeft het verschil weer tussen aanbod in een klas door een docent en de deelname aan activiteiten met taal als middel. In onze regio verzorgt het Graafschap College het formele aanbod en de bibliotheken het non-formeel aanbod.

Rijksoverheid

Via de Wet educatie en beroepsonderwijs ontvangen de centrumgemeentes van de arbeidsmarktregio's (bij ons gemeente Doetinchem) middelen om invulling te geven aan de aanpak ter verbetering van basisvaardigheden van volwassenen. Daarnaast ontvangt de gemeente Doetinchem ook nog een decentralisatie uitkering voor de aanpak van basisvaardigheden bedoeld voor de regio. In de kamerbrief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap¹ wordt uitgebreid ingegaan op de landelijke kaders voor de komende jaren.

¹ <https://open.overheid.nl/documenten/355d3b29-2349-4520-bb2a-11fd5d07af19/file>

Regionaal

In de (arbeidsmarkt)regio zijn we met 8 gemeentes (Aalten, Berkelland, Bronckhorst, Doetinchem, Montferland, Oost-Gelre, Oude IJsselstreek en Winterswijk). Al jarenlang zetten we ons in voor de verbetering van basisvaardigheden van volwassenen. We doen dit samen met het Graafschap College en de bibliotheken in de Achterhoek.

Publiek-publieke samenwerking

Eerdere jaren waren wij als gemeentes opdrachtgever, het Graafschap College opdrachtnemer en de bibliotheken onderaannemer. Eind vorig jaar zijn we een publiek-publieke samenwerking aangegaan. En hebben we geen Europese aanbesteding gedaan. Het betekent dat we gelijkwaardige partners zijn geworden en er geen opdrachtgever-opdrachtnemersverhouding meer is. In deze gelijkwaardige samenwerking werken we aan een duurzame aanpak, maken we nog beter gebruik van elkaars expertise, zijn we gezamenlijk verantwoordelijk en bouwen we samen aan de aanpak voor het voorkomen en bestrijden van beperkte basisvaardigheden.

Het aangaan van een horizontale publiek-publieke samenwerking voor het volwassenonderwijs is een nieuwe ontwikkeling in Nederland. Zuid-Limburg is de eerste regio in Nederland die volwasseneneducatie heeft georganiseerd via een horizontale publiek-publieke samenwerking. Vlaamse overheden kiezen al langer voor een langjarige samenwerking tussen de overheid en het educatieve centrum voor volwasseneneducatie. Ze baseren zich hiervoor op artikel 2.24c van de Aanbestedingswet 2012. Bij eerdere aanbestedingen is nauwelijks marktwerking geconstateerd in onze regio. Oorzaken hiervan zijn de geografische ligging, de eisen bij eerdere aanbestedingen en het feit dat het Graafschap College de enige aanbieder van volwasseneneducatie met diploma erkenning is in de regio. Het Graafschap College en de bibliotheken zijn jarenlang het vaste adres in de regio en de kans is groter dat inwoners en verwijzers de locatie(s) en het aanbod kennen. Ook is het streven om binnen dit netwerk de doorstroom van non-formeel naar formeel onderwijs te bevorderen. Evenals de doorstroom van formeel aanbod naar beroepsonderwijs. Dit draagt bij aan de positie van deelnemers op de arbeidsmarkt. Dit alles bij elkaar opgeteld heeft ertoe geleid dat we het voorbeeld van gemeente Heerlen hebben gevolgd en bestuurlijk de mogelijkheid om een publiek-publieke samenwerking aan te gaan in onze regio hebben onderzocht. De behoefte om de samenwerking te continueren bleek op bestuurlijk draagkracht te kunnen rekenen.

Omdat gemeente Doetinchem mandaatgemeente is, is dit niet vooraf voorgelegd aan de gemeenteraad. Wel is dit meermaals besproken in het bestuurlijk overleg Werk en Inkomen in de arbeidsmarktregio.

De getekende PPS-samenwerkingsovereenkomst is bijgevoegd. Hierin de afspraken hoe we vanaf dit jaar zijn gaan samenwerken. Jaarlijks stelt de regionale kerngroep met vertegenwoordigers van gemeentes, bibliotheken en het Graafschap College een regionaal jaarplan op. Ook deze is bijgevoegd. Iedere inwoner met een (leer-)vraag op het gebied van basisvaardigheden kan zich melden bij de bibliotheek en wordt verder geholpen. Het betreft meestal een individueel maatwerktraject waarbij een gekwalificeerde vrijwilliger wordt ingezet. De taalvrijwilligers krijgen vooraf een basistraining van de Taalhuiscoördinator of een externe trainer. De leervraag sluit zo volledig mogelijk aan bij het niveau en de context waarin de deelnemer zich wil ontwikkelen. Vanuit het Graafschap College worden taalhuisdocenten ingezet die de deelnemer en vrijwilliger op basis van de leervraag aan elkaar koppelen, begeleiden en ondersteunen gedurende het hele taal- en/of rekentraject. Inwoners die graag in een klas onder begeleiding van een docent zich willen ontwikkelen op basisvaardigheden kunnen zich ook aanmelden bij het Graafschap College.

Het (digi)taalhuis geeft prioriteit aan het bereiken van de NT1-doelgroep waarbij maatwerk kan worden geleverd zodat vraaggericht wordt gewerkt.

Vorig jaar is een nieuwe naam en logo ontwikkeld voor de uitvoeringspartijen, namelijk (digi)taalhuis Achterhoek.

Lokaal

Ook al enkele jaren is er een lokale werkgroep basisvaardigheden. Hier is de gemeente in vertegenwoordigd (onderwijsbeleid en uitvoering STOER), Sociaal Werk Oude IJsselstreek en de lokale taalhuiscoördinator vanuit de bibliotheek. Hierin bespreken we een aantal keer per jaar hoe we lokaal invulling geven aan de aanpak van basisvaardigheden. Onderdeel van het regionaal jaarplan zijn de lokale paragrafen van alle gemeentes. In de lokale paragraaf wordt beschreven is wat in 2025 de prioriteit krijgt. Dit jaar organiseren we workshops voor personeel bij huisartspraktijken zodat we via en met hen meer in contact kunnen komen met mensen met beperkte basisvaardigheden. Verder zal er extra aandacht worden gegeven aan de thema's tijdens de week van lezen en schrijven en proberen we door het jaar heen met diverse activiteiten het thema bespreekbaar te maken en de bibliotheek zo laagdrempelig mogelijk te maken.

Bijlagen:

- PPS-samenwerkingsovereenkomst
- Regionaal PPS-jaarplan